

OUIDA

YSTÄVYKSET

Ouida

Ystävykset

«Public Domain»

Ouida

Ystävykset / Ouida — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	8
III	10
Конец ознакомительного фрагмента.	11

Ouida

Ystävykset

I

Nello ja Patras olivat jääneet aivan yksin maailmaan.

He olivat ystäviä ystävytydessä, joka oli läheisempää kuin veljeys. Nello oli pieni Ardennelainen – Patras suuri Flamandilainen. He olivat saman ikäisiä vuosilla mitattuna, mutta kuitenkin toinen oli vielä nuori, toinen oli jo vanha. He olivat asuneet yhdessä koko ikänsä; molemmat he olivat orpoja ja kurjia sekä saivat leipänsä samasta kädestä. Se oli ollut heidän siteensä alku, heidän ensimmäinen sympatian säikeensä; se oli vahvistunut päivä päivältä ja kasvanut heidän mukanaan kiinteänä ja erottamattomana niin, että he alkoivat rakastaa toisiansa erittäin paljon. Heidän kotinsa oli pieni mökki pienen Flamandilaisen kylän reunalla, peninkulman päässä Antverpenistä. Kylä sijaitsi leviden laidunkaistaleiden ja viljavainioiden välissä, ja sen läpi virtaavan suuren kanavan reunamilla kasvoi pitkät rivit tuulessa taipuvia poppeleita ja tervaleppiä. Siinä oli parikymmentä maatilaa ja taloa, joiden ikkunaluukut olivat kirkkaan vihreät tai taivaansiniset ja katot ruusunpunaiset tai mustavalkoiset sekä seinät niin valkoisiksi maalatut, että ne loistivat auringossa kuin puhdas lumi. Kylän keskustassa oli tuulimylly pienellä sammalta kasvavalla rinteellä, se oli maamerkkinä kaikelle ympäröivälle tasamaalle. Mylly oli kerran maalattu helakanpunaiseksi, siivet mukaan lukien, mutta niin oli tehty sen lapsuudessa viitisenkymmentä vuotta sitten, jolloin se oli jauhanut vehnää Napoleonin sotilaille; nyt se oli väriltään verevän ruskea, auringon ja tuulen päivettämä. Se liikkui oudosti nykyänsä ikäänkuin olisi ollut reumaattinen ja nivelistä jäykkä korkean ikänsä vuoksi, mutta se palveli edelleen koko lähiseutua, josta olisi ollut yhtä jumalatonta viedä viljaa muualle kuin osallistua mihinkään muuhun jumalanpalvelukseen kuin siihen messuun, joka pidettiin pienen, harmaan, vanhan kirkon alttarilla. Kirkkoa vastapäätä oli kartiomainen kellotapuli, jonka ainoa kello soitti aamulla, keskipäivällä ja illalla tuolla oudolla, tukahdutetulla, kumean surullisella äänellä, jonka kaikki Alankomaiden kirkonkellot näyttävät omaksuvan kiinteäksi osaksi sointiaan.

Lähes syntymästään asti olivat he, Nello ja Patras, asuneet yhdessä tuon pienen suruvoittoisen kellon äänen kuuluvilla kylän reunalla nököttävässä mökkisessä. Siitä näkyi koillisessa kohoava Antverpenin tuomiokirkon torni toisella puolella suurta vihreää tasankoa, jossa kasvoi sellainen määrä rehevää nurmea ja kukoistavaa viljaa, että se loittoni heistä kuin vuorovedetön, muuttumaton meri.

Mökkinen oli vanhan, hyvin vanhan köyhän, Jean Daasin, joka aikanaan oli sotamiehenä ja muisti monen raskaan sodan jälkeensä jättämiä silittämättömiä vakoja, jommoisista jättää härkä auraa vetäessänsä. Vanhus uhrasi sodassa toisen jalkansa ja eleli rampana, köyhänä, hyljättynä ihmisiltä.

Kun vanha Jean Daas alkoi kahdeksatta kymmenikköä, kuoli tyttärensä vuoristolla, lähellä Staveloa, jättäen hänelle perinnöksi kaksivuotisen poikansa. Vaikka vanhukselle oli työläs elättää itseänsäki, ei hän kuitenkaan valittanut tätä liikaa kuormaa, sillä sydämessänsä rakasti hän pientä Nelloa.

Pikku Nello kasvoi ja rauhassa elivät ukko ja lapsi matalassa, köyhässä mökissään.

Asuntonsa seinät olivat vuoratut savella; se oli valkoinen ja puhdas kun meren raakku, sitä ympäröitsi soma puutarha, jossa kasvoi nauriita, pavuja ja herneitä. He olivat hyvin köyhät, – usein ei ollut leipäpalastakaan tuvassa. Ei he milloinkaan syöneet aivan kylläisiksi ja jos he aina olisivat olleet ravitut, niin elämä olisi heistä näyttänyt paradiisilta. Ukko oli pojalle erittäin ystävällinen ja hyvä; pojalla taas oli totinen, rehellinen ja hellä luonto. Tytyväiset olivat, syöden leipää ja kaalia ja anoivat sekä maalta että taivaalta ainoastaan yhtä asiaa – että Patras jäisi heidän kanssansa, sillä mihin joutuisivat he hänettä?

Patras oli heillä kaikki kaikessa, heidän aarteensa ja kassansa, heidän palveliansa ja ystävänsä sekä ainoa lohduttajansa.

Patras'in häviämisen kautta uhkaisi heitä nälkäkuolema. Patras oli kummanki pää ja oikea käsi, sillä ukko jo oli vanha ja rampa, Nello vielä lapsi ja Patras ainoa vahva ja terve talossa.

Patras oli suuri keltainen Flamandin koira, pysty-korvilla, väärillä jaloilla ja leveillä, jäntäreisillä käpälillä, jotka hänen su'ussansa ovat monen vuosi-sadan vaivan-näön aikana muodostuneet. Patras oli halpaa, työtä tekeväistä rotua; hän oli yksi niistä koirista, jotka palvelevat kansoja, niistä eläimistä, jotka kantavat lyömisiä ja länkiä, kärsiväisesti vaipuen kovan kuorman alla ja viimein hyljättynä kuolevat katujen kivillä.

Patras oli syntynyt vanhemmista, jotka tekivät työtä koko elämänsä

ijän, erilaisten kaupunkien terävillä kivillä, ja noilla väsyttävillä

Brabantin ja Flandrian teillä. Hän syntyi kokemaan vaivaa ja murhetta.

Hän oli lyömisien ja kirouksien ruokkima.

Penikkana sai hän tuntea kärryjen ja kaula-kuristimen koko jykeyden. Kolmannellatoista kuukaudella puuttui hän erään hienojen rautakalujen kauppiaan käsiin. Kauppias vaelteli ympäri maata idästä länteen, sinertävän meren rannoilta viheriäisille vuorille. Patras myötiin halvasta hinnasta, syystä että hän oli vielä penikka.

Ihminen, joka hänen osti oli sydämetön juomari ja Patras-rukan elämä tuli helvetiksi. Isäntänsä, julma ja raaka Brabantilainen, täytteli kärryinsä paistinpannuilla, laskuilla, ämpäreillä, padoilla ja muilla savisilla, vaskisilla ja läkkisillä teoksilla, ja pakoitti Patras'in vetämään tätä painoa, itse sivulla kulkien laiskasti heiluttaen ruumistansa, ja sauhuja vetäen mustasta piipustansa. Tiellä kulkiessansa pistäysi hän joka juomapaikkaan.

Patras, joko onneksi tahi onnettomuudeksi, oli hyvin voimakas; hän oli syntynyt rautaisesta, työtä tekevästä, työhön tottuneesta lajista, niin että hän ei kuollut, mutta jatkoi vaan kurjaa oloansa raskaan ikeen alla, ruoskan lyönnin, nälän, janon ja kirouksen häntä ympäröidessä; tällä tavalla ihmiset usein palkitsevat kärsivällisimpiä, uskollisimpia nelijalkaisia uhriansa.

Kerran, kaksi vuotta oltuansa tässä kiirastulessa, Patras kulki tavallisuuden mukaan yhdellä niistä vääristä, pölyisistä eikä miellyttävistä teistä, jotka vievät Antverpeniin.

Oli kuuma kesäpäivä. Vedettävänsä kärry oli hyvin painokas; reunojansa myöten oli se täytetty kaikenlaisilla savi- ja läkki-astioilla. Isäntänsä kulki laiskana sivulla, silloin tällöin ruoskalla sätkien kärsiväistä elukkaa, jonka väsyneet jalat hoiperrellen pyrkivät eteenpäin. Brabantilainen seisattui ja kulki juomalaan kulkkuansa kastelemaan oluella, mutta koirallensa ei antanut vettäkään ojasta.

Aurinko paistoi ankan kuumasti; koira-raukka vuorokauden kuluessa ei saanut maistaaksensa eineen suuremata; kaksitoista tuntia oli kulunut siitä kuin viimeksi janoansa sammutti; hän melkein sokeutui pölystä, selkäänsä kivisti lyömisistä, hän kumartui ylivoimaisen painon alla – yhtäkkiä horjahti, valkoinen vaahti näkyi suussansa ja hän – kaatui.

Hän kaatui keskelle valkoista, pölyistä katuja ja loikoi liikkumatta kuumien säteiden alla. Isäntänsä alkoi potkia ja lyödä häntä seipäällä; – tämä oli usein Patrasin uskollisen palveluksen palkkana. Nyt hän ei enään kuullut kirouksia, ei tuntenut lyömisistä; – hän lepäsi liikkumatta pölyisellä tiellä. – Muutaman ajan kuluttua ihmisen haamussa oleva eläin huomasi tässä lyömisien ja kirouksien ei auttavan; luullen koiran kuolleeksi, potkaisi hän häntä aika-lailla jäähyväisiksi, riisui valjaat, työnsi jalallansa ruumiin heinistöön ja muristen itsekseen, laiskasti veteli kärryinsä mäelle, heittäen kuolevaisen koiran muurahaisten tahi variksien ruoaksi.

Tämä tapahtui Löwenin markkina-päivän aattona. Kauppias kiiruhtiki sinne saadaksensa edullisen kauppa-paikan. Häntä harmitti, sillä Patras oli voimakas ja kestäväinen ja nyt hänen itsensä tuli vetää kärryänsä. Hänen päähänsä ei juolahtanut seisahtua ja katsahtaa koiraa, joka nyt olisi hyödytön. Itsekseen mietti hän varastavansa ensimmäisen suuren koiran, joka puuttuisi vastaansa omistajatta. Patras hänelle ei nyt mitään maksanut, vaikka uutterasti oli työtä tehnyt sekä hyvällä että huonolla ilmalla, talvet, kokonaista kaksi vuotta.

Nyt heitti hän uskollisen elukan kuolemaan yksinään, itse menen kerjäämään ja varastamaan, syömään ja mässäämään, tanssimaan ja laulamaan Löwenin markkinoille. Kuoleva koira! Tämänkö tähden hävittäisi hän kourallisen vaski-lantteja ja tulisi pilkan ja ivan esineeksi?

II

Patras venyi heinää kasvavassa kuopassa. Tie kihisi kulkioita; suuri joukko kiiruhti jalkasin; toiset ajoivat muulilla iloisina markkinoille. Muutamat huomasivat hänet, toiset eivät katsaneetkaan; kulkivat vaan huolettomina sivu. Vähän ajan kuluttua, pyhävaatteisiin puetetun jalkajoukon keskellä näkyi matala, heikko, rampa ukko. Hän oli jokapäiväisen näköinen tuo ukko, vaetetettuna; hiljaa kulki hän tietänsä pyhäisen joukon välissä. Vanhus seisattui, ihmetteli, laskeusi polvilleen kuopan reunalle ja ystävällisesti katseli koiraa. Hänen muassaan oli pieni, punaposkinen, valkoverinen, mustasilmäinen poika, joka juoksenteli pensasten välissä ja katseli nyt surumielisenä eläin-raukkaa.

Tämä oli Nellon ja Patrasin ensimmäinen kohtaaminen. Viimein vanha Jean Daas suurilla ponnistuksilla veti kuolevaisen koiran pikkuihseen mökkiinsä. Hän hoiteli sitä niin suurella huolella, että koira tuli aivan terveeksi ja hänen voimansa palasivat jälleen.

Patras uudelleen seisoivat vahvoilla, terveillä jaloillaan.

Monen viikon kuluessa oli koira aivan hyödytön, lähellä kuolemaa; mutta koko tällä ajalla ei yksikään torasana loukannut korviansa, ruumiinsa ei tuntenut ainoatakaan kipeätä särähdystä. Hän sai kuulla lapsen osaa-ottavaista kuiskuttamista ja tuntee vanhuksen ystävällistä kättä. Niin ukko kuin lapsi suuresti mieltäytyivät sairaasen elukkaan. Patrasin olkivuode sai siansa tuvan nurkassa. Yöllä kuuntelivat he koiran hengitystä, peläten hänen kuolevan. Kun Patras, viimeinkin päästyään terveeksi, kovalla, harvalla äänellä haukahti, silloin iloitsivat ja milteivät itkeneet molemmat. – Pikku Nello juhlaillisuudessa ripusti koiran kaulaan kauniin kiehkuran sekä suuteli sen kuonoa kauniilla punaisilla huulillaan.

Koska Patras jälleen tunsu itsensä terveeksi, voimakkaaksi ja työhön kykeneväksi, kuvastui hänen suurissa ymmärtämisissä silmissänsä ihmetteleminen, kun ei häntä täällä havahdutettukaan kirouksilla, ei ajettu työhön lyömisillä. Hänessä syntyi voimakas rakkaus, joka uskollisena paloi hänen sydämessänsä kuolemaansa asti.

Patras oli kiitollinen, niinkuin kaikki koirat. Hän loikoi ja tarkasteli vakavilla, viisailla, ystävällisillä, tummilla silmillänsä kaikkia ystävänsä liikuntoja.

Vanha sotamies, Jean Daas, ansaitsi leipäpalansa vetämällä pientä kärryä, jossa hän jokapäivä kuletti Antverpeniin niiden onnellisten kyläläisten maitoastioita, joilla oli lehmät. Talonpojat antoivat hänelle tämän toimen osaksi sääliväisyydestä, osaksi myös sentähden, että he hyötyivät, kun tavaran laittoivat kaupunkiin niin rehellisen viejän kanssa kuin tuo ukko oli. Sitä paitsi saivat he tämän kautta mukavammin ja enemmän aikaa ryytimaansa ja karjansa hoitamiseen. Mutta tämä vaiva tuli ukolle liian raskaaksi. Hän oli kahdeksankymmentäkolme vuotta elänyt, ja Antverpeniin oli hyvä peninkulma ja enemmänki kylästä.

Patras oli terve. Tuossa hän makasi auringon paisteessa; kaulansa oli koristettu somalla kukkiehkuralla. Tarkoin katseli hän kuinka vanhus meni kaupunkiin ja palasi sieltä jälleen maitoastiainsa kanssa.

Seuraavana aamuna ei ukko vielä ennättänyt kärryänsä liikahtuttaa, kuin Patras tuli lähemmäksi ja asettausi sen molempain aisain väliin, osottaen tällä mykällä, mutta kaunopnhelaisella liikunnollaan olevansa valmis ansaitsemaan sen leipäpalan, jota hän söi näiden köyhäin ihmisten armosta. Jean Daas kauan esteli, ukosta näytti epä-rehelliseltä pakoittaa eläintä semmoiseen vaivaan, johon häntä ei luonto ollut määrännyt. Patrasia oli vaikea estellä; nähtyänsä ettei häntä valjastettukaan, alkoi hän vetää kärryjä hampaillaan.

Viimein ukko myöntyi liikutettuna pelastetun eläimen itsepäisyydeltä ja kiitollisuudelta. Hän rakensi kärryn niin, että koiran oli sitä helppo vetää. Tästä saakka täytti Patras tämän velvollisuutensa joka päivä.

Talven tultua, kiitti ukko Jumalaa ja kohtaloansa, jotka saattivat hänen Löwenin markkinapäivänä löytämään tuon kuolevaisen koiran. Nyt oli hän hyvin vanha, voimansa heikkenivät vuosi vuodelta; hänelle olisi ollut kovin työläs vetää kärryä lumikinoksia tahi likaisia ja liukkaita teitä ilman voimakkaan ja kärsiväisen elukan avutta. Patras'ista näytti tämä elämä paradisiltä.

Entinen isäntänsä pakoitti hänen rasittamaan itseänsä liiallisen kuorman vetämisellä ja joka askeleella ajeli koiraa piiskan lyönnillä; nyt sitävastoin Patras huviksensa veteli tätä pientä vaalean-viheriäistä kärryä kiiltävine vaski-astioineen, astellen vakavan ukon rinnalla. Vanhus aina palkitsi koiraansa lemmellä ja hyvällä sanalla. Työnsäki loppui kello 3 tahi 4 jälkeen puolen päivän ja sen perästä oli hän vapaa; hän sai joko venyä päivänpaisteessa, juoksennella niityillä ystäväinsä koirain tahi lapsen parissa. Patras oli aivan onnellinen.

Hänen vanha isäntänsä oli murhattu eräässä markkinatappelussa eikä kukaan häirinnyt koiran onnellista elämää uudessa, armaassa asunnossa.

Muutaman vuoden kuluttua oli luuvalo niin halvauttanut Jean Daasin jäsenet, ettei hän enää voinut kulkea kaupungissa kärryineen. Silloin pieni, kuusi-vuotias Nello, joka usein oli saattanut ukkoa ja siis tunsikin kaupungin, otti vanhuksen sijan kärryn vieressä, möi maitoa, sai rahat ja vei ne omistajilleen tarkalla rehellisyydellä ja semmoisella vakavuudella, joka kaikkia ihastutti.

III

Pikku Nello oli soma lapsi ruskeoilla, vakavilla silmillä, ihanilla punaisilla poskilla ja vaaleilla silkki-kähärillä. Taiteilijat usein piirustivat tuon pienen sivu-kulkevan joukon – viheriäisen kärryn kiiltävine vaski-astioineen, suuren tummanruskean koiran, jonka valjaissa kellot soittelivat joka askeleella ja pienen heikon lapsen puukengissä, lauhkealla, surullisella, viattomalla ja onnellisella katsannolla; tämä näytti niin yhden-näköiseltä niiden lapsellisten kasvojen kanssa, jotka ovat syntyneet Rubens'in mahtavasta pensselistä.

Nello ja Patras toimittivat hyvästi ja vireästi työnsä. Kesällä, kun Jean Daas tunsu itsensä terveemmäksi, meni hän ulos, istuutui tupansa kynnykselle, lämmittelihe auringon paisteessa, torkkuessaanki rukoili, ja havahtui kellon lyödessä kolme, jolloin tavallisesti ystävänsä palasivat kaupunki-retkeltään. Kotiin tultuansa hyppeli Patras valjaista päätyänsä iloisella haukunnalla ympäri, Nello ylpeänä kertoili päivän tapauksia. Tämän jälkeen istuutuivat kaikki syömään ruisleipäänsä, maitoansa tahi lientänsä. Illan tultua nukkuivat he rauhassa ukon vielä kau'an rukouksia sopottaessa.

Näin kuluivat päivät ja vuodet. Ystävykset viettivät tervettä, rehellistä ja onnellista elämää.

Keväällä ja kesällä oli heillä erittäin hyvä. Flandria ei yleensä ole mikään kaunis seutu. Antverpenin ympäristö on yksi sen rumimmista paikkakunnista. Ruis ja pelto-nauris, niityt ja pellot vaihtelevat tällä sileällä lakeudella ja antavat seudulle väsyttävän yksitoikkoisen muodon. Ainoastaan toisinaan siellä täällä kohtaa silmä jonkun kolkon, harmaan tornin, josta kuuluu liikuttava kellojen ääni, tahi näkee yksinäisen puunsahaajan kantavan kuivia risuja, tahi kotiansa palaavan elonleikkaajan lyhde sylissä; ne elähdyttävät hiukan kuollutta ympäristöä. Täällä ei ole vaihtelevaisuutta, ei kauneutta; sitä, joka on elänyt vuorien ja metsien keskellä tämä yksitoikkoinen ja loppumaton tasanko painaa, niinkuin vankia painavat vankilan seinät. Kuitenki on tämä seutu viheriä ja hedelmällinen. Näillä laveoilla näkyaloilla on oma kauneutensa. Jokien varsilla, kaislojen keskellä kasvaa mahtavia, tuoreita puita ja kukkasia, joiden sivutse liukuvat pikkuset purje-venheet monivärisine lippuineen, kauniilta näyttäen lehtien välistä. Vaan oli miten oli, täällä oli yllin kyllin tilaa ja vapaisuutta pienelle lapselle ja hänen ystävällensä. He molemmat katsoivatki sen suurimmaksi huvitukseksi lopetetun työnsä jälkeen piehtaroida pehmyellä nurmella joen rannalla ja katsella laivoja, jotka toivat ulkomaan tavaroita kylään.

Tosin elämänsä oli vaikea talviseen aikaan, sillä heidän täytyi nousta jo pimeällä kylmään myrsky-pakkaseen; harvoin saivat he syödä kylläksi; monena pitkänä yönä oli mökkisessä yhtä kylmä kuin liiterissäkin. Keväällä ja kesällä auringon säteiden valaisema ja komean viheriäisen köynnöksen ympäröimä mökkinen näytti somalta; mutta talvella tuuli puhalteli hataran mökkisen ra'aista, viiniköynnös oli mustunut ja hiljaiset tasamaat synnyttivät ikäviä tunteita. Toisinaan talvella mökkisen koko lattia oli paksussa jäässä; silloin oli heillä kovat päivät. Pienen Nellon heikot jäsenet kangistuivat lumessa ja jäätiköt leikkeliivät Patrasin vahvoja väsymättömiä käpäliä.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.